

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
НАЦИОНАЛНО ЕСЕННО СЪСТЕЗАНИЕ ПО ФИЗИКА

17 – 19 ноември 2023 г., Копривщица
Тема за V състезателна група (11. клас)

Всички задачи са съставени от две независими части!

Задача 1. Механика

Част I Двама работници трябва да изгребват водата от цилиндричен кладенец с помощта на малка кофа, закачена на въже. Първо единият изважда определено количество вода от кладенеца, след което вторият работник изгребва останалата вода. Дълбочината на кладенеца е $d = 7 \text{ m}$, а височината на водния стълб в кладенеца е $h = 6 \text{ m}$. Колко пъти повече вода трябва да изгребе първият работник в сравнение с втория, за да може двамата да извършат една и съща работа? Използвайте, че гравитационната потенциална енергия на цилиндричен воден стълб съвпада с потенциалната енергия на материална точка с маса, равна на масата на стълба, намираща се в средата на стълба във вертикално направление. Приемете, че водата се загребва от нейната повърхност и се издига от работника до горния край на кладенеца. Масата на кофата и въжето да се пренебрегне. [3,5 т.]

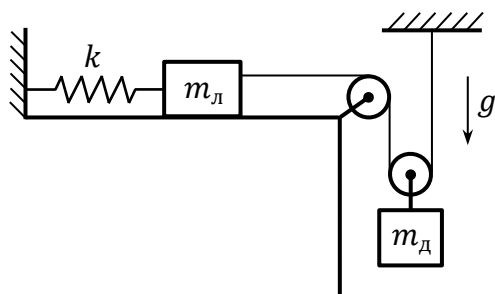
Част II Футболна топка лежи първоначално на земята. В даден момент топката е ритната с неизвестна начална скорост v_0 под ъгъл $\alpha = 30^\circ$ спрямо хоризонта. В същия момент топче е хвърлено *вертикално надолу* с начална скорост $v_0/2$ от височина $H = 20 \text{ m}$ над земната повърхност. Двете тела се удрят в момента, когато футболната топка достига максимална височина на издигане. Може да използвате, че земното ускорение е $g \approx 10 \text{ m/s}^2$. Съпротивлението на въздуха да се пренебрегне.

а) На колко е равно разстоянието D между футболната топка и топчето в началото? [3,5 т.]

б) Намерете стойността на началната скорост v_0 на футболната топка. [1,5 т.]

в) Определете изминалото време t от началото на движението до момента на удара между телата. На каква височина $h_{\max}$ над земята се сблъскват футболната топка и топчето? [1,5 т.]

Задача 2. Трептящи системи

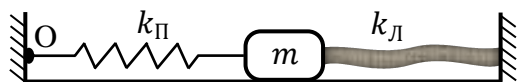

Част I Две трупчета са свързани по начина, показан на фигурата вляво. Лявото трупче (с маса $m_l = 0,75 \text{ kg}$) може да се хлъзга без триене по хоризонтална плоскост, като отляво е свързано за неподвижно закачена безмасова пружина с коефициент на еластичност $k = 100 \text{ N/m}$, а отдясно се дърпа от безмасова и неразтеглива нишка. Нишката минава първо през неподвижна безмасова макара, а след това през подвижна безмасова макара,

на която е закачено дясното трупче с маса $m_d = 1 \text{ kg}$. Десният край на нишката е неподвижно закачен за тавана. Може да приемете, че земното ускорение $g \approx 10 \text{ m/s}^2$. Съпротивлението на въздуха да се пренебрегне.

а) Намерете с колко е разтегната пружината в равновесното състояние на системата. [1,5 т.]

б) Лявото трупче е отместено на малко разстояние от равновесното си положение. Колко е периодът T на хармоничните трептения на системата? [3,5 т.]

Част II Теглилка с неизвестна маса m е закачена за безмасова пружина с коефициент на еластичност $k_{\text{П}}$ и безмасов ластик, както е показано на фигурата.

Теглилката може да се хлъзга без триене по хоризонталната повърхност. Ластикът се държи като пружина с коефициент на еластичност $k_{\text{Л}}$ в разтегнато състояние, но в неразтегнато състояние не влияе на движението на теглилката (няма действаща сила от страна на отпуснатия ластик). Дадено е, че когато теглилката е в равновесие, на нея не действат никакви сили от страна на пружината или ластика, като ластикът е изпънат (не е отпуснат). С други думи, в равновесно положение разстоянието от теглилката до дясната стена е точно равно на дължината на неразтегнатия ластик.

Системата е приведена в движение по протежение на пружината и ластика, като теглилката трепти с максимална скорост v_{max} . Големината на максималната сила, приложена в точката на окачване на пружината (т. О) по време на трептенето, е F_{max} .

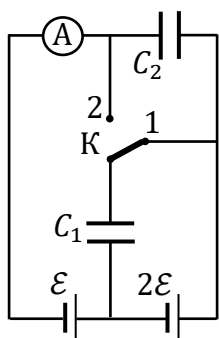
а) Намерете масата m на теглилката. [2 т.]

б) На колко е равно разстоянието d между крайното ляво положение на теглилката и нейното крайно дясно положение по време на трептенето? [1,5 т.]

в) Определете периода T на хоризонталните трептения на теглилката. [1,5 т.]

Задача 3. Електрически вериги

Част I Батерия с неизвестно електродвижещо напрежение $\mathcal{E}$ и неизвестно вътрешно съпротивление r е свързана с резистор със съпротивление $R = 1 \Omega$, при което в резистора се отделя мощност $P_1 = 10 \text{ W}$. Ако свържем последователно две такива батерии със същия резистор, мощността в резистора става тройно по-голяма. Намерете напрежението $\mathcal{E}$ и съпротивлението r . [4,5 т.]

Част II Два кондензатора (с капацитети $C_1 = 2 \text{ mF}$ и $C_2 = 3 \text{ mF}$), две батерии (с неизвестни електродвижещи напрежения $\mathcal{E}$ и $2\mathcal{E}$), идеален амперметър и ключ К са свързани по начина, показан на фигурата вляво. В началото ключът е в положение 1, при което зарядът на долния кондензатор е $q_1 = 6 \text{ mC}$.

а) Намерете напрежението $\mathcal{E}$ на лявата батерия и заряда q_2 на горния кондензатор в тази ситуация. [2 т.]

б) Ключът е превключен в положение 2. На колко е равен общият заряд Q , който протича през амперметъра след превключването? [2,5 т.]

в) Коментирайте какво се случва с всяка една от двете батерии след превключването – разреждат ли се, зареждат ли се или остават със същия заряд. [1 т.]